

POSTANOWIENIE

Dnia 22 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku S.O.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w W.
o wysokość emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 czerwca 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 8 maja 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od S.O. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Organ rentowy decyzją z dnia 16 stycznia 2009 r. przyznał wnioskodawcy S.O. emeryturę od 12 listopada 2018 r., obliczoną od podstawy wymiaru wyrażonej wskaźnikiem wysokości 80,97%.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 14 listopada 2012 r., sygn. akt XIV U (...), zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że do wyliczenia wysokości tego świadczenia przyjął wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynoszący 91,86% - z okresu dziesięciu lat kalendarzowych wybranych z dwudziestu lat, tj. od 1980 r. do 2007 r.

Sąd Apelacyjny w (...), na skutek apelacji odwołującego się, wyrokiem z dnia 8 maja 2019 r., sygn. akt III AUa (...), zmienił wyrok Sądu Okręgowego i poprzedzającą go decyzję organu rentowego z dnia 16 stycznia 2009 r. w ten sposób, że do ustalenia podstawy wymiaru emerytury wnioskodawcy przyjął wynagrodzenie z dwudziestu wybranych lat kalendarzowych: 1971-1989 i 1999, w wysokościach określonych sentencji wyroku, poczynając od 12 listopada 2008 r., nie stwierdzając odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt I); oddalił apelację w pozostałej części (pkt II), rozstrzygając o kosztach postępowania (pkt III i IV).

Wyrok Sądu Apelacyjnego odwołujący się zaskarżył w części, tj., co do punktu I. - w zakresie braku odpowiedzialności organu rentowego za ustalenie okoliczności niezbędnych do wydania decyzji oraz w zakresie punktu II. w całości.

Zarzucono naruszenie: 1) art. 89 ust. 3, art. 94 i art. 105 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. poz. 267, ze zm.); w związku z § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasady wypłaty tych świadczeń (Dz.U. Nr 10, poz. 49), przez ich zastosowanie w sytuacji, gdy wysokość wynagrodzenia uzyskanego przez ubezpieczonego w latach 1965-1975 wynikała z obowiązujących wówczas przepisów prawa, zaś wydane ubezpieczonemu świadectwo pracy z dnia 20 października 1989 r. w sposób zgodny z ówczesnie obowiązującymi normami dokumentowało podstawę należnej mu emerytury; 2) art. 15 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2021 r., poz. 291 ze zm.) w związku z § 2 ust. 4 pkt 2 uchwały Rady Ministrów nr 281/66 z dnia 27 sierpnia 1966 r., przez błędną wykładnię i nieuwzględnienie dodatków do wynagrodzeń wypłaconych ubezpieczonemu w oparciu o wyżej wymienioną uchwałę w wysokości nie niższej niż 5% płacy zasadniczej ubezpieczonego w latach 1971-1977; 3) art. 15 ust. 1 i 6 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z załącznikiem 2 do Układu Zbiorowego Pracy dla Przemysłu Maszynowego z dnia 30 grudnia 1974 r., przez błędną wykładnię i nieuwzględnienie treści jego pkt. II ust. 3 tiret 2, przesądzającego o stosowaniu względem ubezpieczonego „tabeli preferencyjnej” płac w sytuacji prawidłowego

ustalenia wykonywania pracy przez ubezpieczonego w warunkach szkodliwych; 4) art. 228 § 1 i 2 k.p.c., przez pominięcie przy wyrokowaniu faktów powszechnie znanych, że wysokość wynagrodzeń wypłacanych pracownikom w latach 1968-1977 polegała regulowaniu w przepisach prawnych, a zatem niewymagających dowodzenia; 5) art. 6 k.c., przez jego błędną wykładnię i wskazanie w realiach niniejszego postępowania, że ciężar udowodnienia wysokości otrzymywanych wynagrodzeń w spornym okresie spoczywał na ubezpieczonym w sytuacji, gdy wysokość otrzymywanych przez niego wynagrodzeń wynikała z realizowanej wówczas polityki państwa opartej na stosownych aktach normatywnych, których treść nie wymaga dowodzenia przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych i winna być brana pod uwagę z urzędu.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując na art. 393⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Stwierdził, że mając na względzie obowiązujące w okresie zatrudnienia ubezpieczonego przepisy, a w szczególności politykę państwa opartą o centralne sterowanie płacami w przedsiębiorstwach państwowych, zasadne wydaje się przyjęcie, iż to na organach rentowych, a w przypadku odwołania od decyzji na sądach ubezpieczeń społecznych spoczywa ciężar ustaleń w zakresie obowiązujących norm prawnych, w konsekwencji ustalenia zarówno wysokości wypłaconych wynagrodzeń, jak i wszelkich dodatków, które stanowiły podstawę pobrania składek na ubezpieczenia społeczne. Skarżący wskazał, że w tej sprawie bezsporny pozostaje okres zatrudnienia ubezpieczonego, jego stanowiska pracy a nawet zakres obowiązków, zaś wysokość wypłaconych wynagrodzeń wynika wprost z obowiązujących norm prawnych, w tym wskazanych w podstawach kasacyjnych. Nie sposób w takim przypadku uznać, że przyczyną wadliwości decyzji organu rentowego było jakiegokolwiek zaniechanie ze strony ubezpieczonego, a w konsekwencji oczywisty zdaje się być to, że to organ rentowy zobowiązany był do ustalenia podstawy wymiaru należnych ubezpieczonemu świadczeń w zgodzie z obowiązującymi przepisami przy uwzględnieniu ich zmian. Skarżący stwierdził, że, wobec powszechnej wiedzy o zasadach wypłaty wynagrodzeń w przemyśle w minionym ustroju, wykazał oczywisty charakter podstaw kasacyjnych i zasadność skargi.

Organ rentowy, w odpowiedzi na skargę kasacyjną, wskazał, że nie są spełnione wymogi do przyjęcia skargi do rozpoznania a wyrok Sądu Apelacyjnego jest prawidłowy, wnosząc o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Skarżący wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnił jej oczywistą zasadnością (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

Na wstępie celowe jest wyjaśnienie, że na etapie badania przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania Sąd Najwyższy nie analizuje zasadności podstaw skargi kasacyjnej, niemniej jednak rozważa, czy pozostają one w związku z przytoczonymi przez skarżącego przesłankami przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Do ich rozstrzygnięcia w postępowaniu kasacyjnym może dojść bowiem jedynie wtedy, gdy wskazane przez skarżącego podstawy skargi kasacyjnej pozwalają na ich ocenę i sformułowanie na nie odpowiedzi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2007 r., III CSK 219/17, LEX nr 2397567). Przesłanki przedsądu ujęte w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. stanowią rozwinięcie podstaw kasacyjnych zmierzające do wykazania, z jakich powodów naruszenia przepisów wskazane w tych podstawach uzasadniają przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Zatem oczywistość skargi kasacyjnej można oprzeć na oczywistym, widocznym – bez potrzeby dokonywania pogłębionej analiza prawnej – zarzucie naruszenia przepisów prawa, ale wyłącznie tych przepisów, które przywołane zostały w podstawach kasacyjnych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 sierpnia 2007 r., III UK 45/07, LEX nr 898318, a także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2019 r., II UK 69/18, LEX nr 2652252).

W przypadku powołania się przez skarżącego na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, powinien on nie tylko wskazać, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazać, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wykazać, w czym – w jego ocenie – wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134; z dnia 4 lutego 2014 r., II UK 458/13, LEX nr 1644551). Jednocześnie należy podkreślić, że szczególna podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga samodzielnego (czyli) odrębnego od podstaw kasacyjnych wskazania i wykazania naruszenia konkretnego przepisu prawa (procesowego lub materialnego), które jest oczywiste i bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że objęty skargą wyrok jest wadliwy i dlatego skarga powinna zostać przyjęta do rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2014 r., II UK 458/13, LEX nr 1644551).

W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego przesłanka określona w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi, zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości,

widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Przy czym podkreślić należy, że w judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Ma to szczególne znaczenie w sytuacji, w której oczywista zasadność skargi kasacyjnej miałaby polegać na oczywistym naruszeniu przepisów procesowych, gdyż, stosownie do art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., skargę można oprzeć na naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Skarżący więc musi wykazać, że następstwa wytkniętej w skardze wadliwości postępowania i orzekania były tego rodzaju (bądź skali), iż kształtowały one lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 82; z dnia 24 października 2006 r., II PK 38/06, LEX nr 950620 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971; z dnia 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07, LEX nr 863973; z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10, LEX nr 950436).

W okolicznościach niniejszej sprawy oznacza to, że skarżący przy pomocy zarzutów naruszenia przepisów postępowania powinien zmierzać do wykazania, że wadliwość procedowania przez Sąd drugiej instancji była na tyle istotna, że doprowadziła do błędnego zastosowania przepisu (przepisów) prawa materialnego będącego podstawą rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym orzeczeniu. Wynik sprawy bowiem, to jej rozstrzygnięcie, które jest oparte na przepisach prawa materialnego zastosowanych w ramach subsumcji ustalonego w sprawie stanu faktycznego pod właściwy przepis. Inaczej rzecz ujmując, zarzuty naruszenia przepisów postępowania nie mogą być celem samym w sobie, lecz muszą służyć

wykazaniu błędnego zastosowania przepisu prawa materialnego, który stanowi rzeczywistą podstawę prawną rozstrzygnięcia.

Uwzględniając powyższe, przechodząc o oceny złożonego w tej sprawie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, treść tego wniosku nie wyjaśnia, który z przepisów powołanych w podstawach kasacyjnych miałby zostać w sposób oczywisty naruszony. Ponadto, jeśli chodzi o kwestię związaną z odpowiedzialnością organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (która wynika z treści wniosku), to nie został powołany w podstawach kasacyjnych art. 118 ust. 1a zdanie drugie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Nie jest więc możliwe stwierdzenie, że w wyniku wskazywanych (opisowo) uchybień doszło do błędnego zastosowania adekwatnego przepisu prawa materialnego.

Z tych powodów, wobec nie wykazania oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., rozstrzygnięto jak w sentencji.

Odnosnie do wniosku organu rentowy o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnej według norm przepisanych, o kosztach tych rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 i 3, art. 99 k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265) oraz art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.